

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Aan de leden van de vaste commissie
voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Datum 2 december 2015
Ons kenmerk B24112015MM
Onderwerp decentralisatie Wmo

Contact M. (Monique) van der Meulen
Telefoon 06-13 20 19 44
E-mail mmeulen@vgn.nl

Geachte commissieleden,

Op woensdag 2 december debatteert u met de staatssecretaris over de decentralisatie Wmo 2015. Met het eerste ervaringsjaar bijna achter de rug, wijst de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) op drie aandachtspunten die extra regie vragen van de staatssecretaris. Ze behoren tot de basisprincipes van de stelselwijzigingen en de Wmo 2015, maar zijn in het huidige transitiejaar ondergesneeuwd:

1. Zorg op maat voor de kwetsbare burger;
2. Geld besteden aan burgers in plaats van administratie;
3. Vertrouwen stellen in de professional.

Zorg op maat voor de kwetsbare burger

Met de komst van de Wmo 2015 kunnen gemeenten een belangrijke slag maken in de maatzorg aan de burger met een beperking. Dit vraagt om goede signalering en toegang tot die passende zorg. Hoewel hier grote stappen zijn gezet, laat de vijfde meting van de VGN Monitor Sociaal Domein zien dat onze leden knelpunten ervaren.

Onvoldoende kennis van specifieke doelgroepen

Het belangrijkste knelpunt volgens 78 procent van de respondenten: gemeenten herkennen de problemen die cliënten ervaren onvoldoende voor een goede zorgtoewijzing. Dit speelt met name bij de doelgroepen Niet aangeboren hersenletsel (NAH) en mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB). De problematiek wordt vaak onderschat, waardoor gemeenten algemene voorzieningen inzetten in plaats van specialistisch maatwerk. Hierdoor neemt het risico op een toename van de problemen toe, waardoor later duurdere zorg moet worden ingezet. Om deze ontwikkeling een halt toe te roepen, is meer kennisoverdracht nodig over specifieke doelgroepen. De staatssecretaris kan dit, samen met de VNG, landelijk faciliteren, bijvoorbeeld door kennisoverdracht over deze specifieke doelgroepen op te nemen als onderdeel van de VNG-Academie.

Transformatie vraagt nog veel aandacht

2015 was het jaar van de transitie. De gewenste transformatie, waarbij vernieuwende ondersteuningsarrangementen op maat worden geleverd, is nog achter gebleven. Onze monitor laat zien dat 87 procent van de gemeenten hun inkoop voor 2016 niet substantieel hebben gewijzigd, maar wel lagere tarieven hanteren. De nadruk ligt op continuering van zorg en ondersteuning uit het overgangsrecht - zoals dat ook in de AWBZ gebeurde - maar voor minder geld. Onze leden merken nu al dat er op deze manier onvoldoende ruimte overblijft om ook nieuwe cliënten te kunnen bedienen. In de Wmo schat 40 procent van de respondenten dat ze met het budget in 2016 alle nieuwe cliënten kunnen bedienen, voor de Jeugdwet is dit 32 procent. Dit belemmert aanbieders om juist vernieuwende arrangementen te bieden, voor een waardig tarief, dat in een juiste verhouding staat tot de uitgangspunten in het sociaal domein.

De staatssecretaris verwijst in de kwartaalbrief naar de vernieuwingsagenda zorg en ondersteuning. Met het oog op de actuele situatie pleit de VGN er voor die agenda te verbreden en te intensiveren. De transformatie kan immers nog een flink 'vliegwiel' gebruiken. Wederzijdse kennismaking en dialoog tussen gemeenten, aanbieders en cliënten is gebaat bij de beschikbaarheid van goede voorbeelden en dat vraagt wat ons betreft om co-creatie. De rol van de staatssecretaris is om aan te sluiten bij de uitgangspunten van de Wmo: vertrouwen hebben in professionals, sturen op resultaten, zo eenvoudig mogelijk uitvoeren en maatwerk leveren met effect voor de cliënt en zijn omgeving.

Nog geen sprake van één gemeentelijk sociaal domein

De VGN is blij met de reparaties die na de start van de stelsels zijn doorgevoerd. De crisisopvang, een beschermde woonomgeving voor mensen met een licht verstandelijke beperking en de aandacht voor respijtzorg zijn hier voorbeelden van in de Wmo. Er kan echter nog een belangrijke stap gemaakt worden als het gaat om integrale arrangementen in het gemeentelijk sociaal domein. De eerste ervaringen met de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet zorgen in de praktijk bij gemeenten eerder voor schotten, dan voor verbinding. Terwijl een integraal zorgarrangement helpt om een naadloze overgang te bewerkstelligen, bijvoorbeeld tussen 18-/18+ jongeren, zorg en onderwijs en arbeidsmatige dagbesteding en dagbesteding.

Houdbaarheid stelsels vraagt aandacht

De VGN steunt de verkenning om gemeenten en zorgverzekeraars (financieel) te prikkelen om cliënten zo lang mogelijk thuis en binnen het gemeentelijk domein te houden. Zolang binnen dit domein voor de cliënt passende zorg mogelijk is, moet doorschuiven naar andere domeinen achterwege blijven. We roepen u dan ook op de houdbaarheid van de stelsels te blijven bewaken. De zorgzwaarte van de cliënt moet leidend zijn bij de keuze voor het best passende domein. Als iemand in de Wmo past, maar de zorg is in dit domein niet goed geregeld, moet er binnen de Wmo een oplossing komen, niet in de Wlz.

Geld besteden aan burgers in plaats van administratie

Veel van onze leden zien verbeteringen in de gegevensuitwisseling, facturatie en declaratie. 60 procent van de respondenten bevestigt dit in de VGN monitor. Dit vraagt echter buitensporig veel inzet van administratieve medewerkers. 34 procent van de gehandicaptenzorgaanbieders heeft de administratieve inzet met 25 tot 50 procent moeten verhogen, 29 procent van de aanbieders zelfs met nog meer. Hierdoor wordt nog steeds onnodig veel geld onttrokken aan zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking.

De zorgbranches en de VNG hebben in het afgelopen jaar veel werk verzet om de administratieve lasten te verminderen: voor de Wmo en de Jeugdwet is het aantal producten fors beperkt, er zijn nieuwe versies van de standaardberichten beschikbaar en vrijwel alle zorgaanbieders en gemeenten zijn aangesloten op de landelijke infrastructuur. Daarnaast zijn een vastgesteld controleprotocol Wmo en Jeugdwet en een modeloplegger rechtmatigheid ontwikkeld. Komend jaar voeren zorgbranches en de VNG een gezamenlijk werkprogramma uit, waardoor informatievoorziening en gegevensuitwisseling verder worden verbeterd.

Een flessenhals in de uitvoering blijft echter de vrijheid die gemeenten nemen om te kiezen of en in welke mate zij gebruik maken van deze hulpmiddelen. Herhaalde oproepen van de staatssecretaris en de VNG om dit wel te doen, werden niet gehoord. Naar schatting 170 gemeenten gebruiken de standaarden nog niet of onvolledig. Om te voorkomen dat geld blijft weglekken naar onnodige administratieve taken, verzoeken wij u om de staatssecretaris de gemeenten te laten verplichten zich te conformeren aan de afspraken die branches en de VNG hebben gemaakt (en nog gaan maken) over het gebruik van standaarden en protocollen in de informatievoorziening en gegevensuitwisseling. De beleidsvrijheid moet zich richten op de inhoud, niet op een grote variatie aan ingewikkelde gegevensuitwisseling, facturatie en declaratie.

Vertrouwen stellen in de professional

Tot slot vragen we uw aandacht voor het volgende, belangrijke uitgangspunt in de wetstekst van de Wmo 2015: vertrouwen in de professional. Dit jaar stond door het nieuwe stelsel en de nieuwe partijen (gemeenten voor gehandicaptenzorgaanbieders en andersom) in het teken van controle. Dit past bij een kennismaking, maar er zullen problemen ontstaan als in 2016 controle niet plaats maakt voor vertrouwen. Controle betekent regels, lastendruk en weinig ruimte voor vernieuwing. Een professional kan alleen maatwerk bieden als hij de ruimte krijgt om dat maatwerk te ontwikkelen, vertrouwd wordt in de manier waarop hij dat doet en als hij wordt afgerekend op het resultaat en de tevredenheid van de cliënt. Het gemeentelijk toezicht helpt daarbij. Tenminste, als het wordt ingezet als middel om te leren en te verbeteren. Dit sluit niet aan bij de huidige wirwar aan kwaliteits- en verantwoordingseisen. Voordat binnen de Wmo weer de basisprincipes en niet de regels centraal staan, moet er gewerkt worden aan vertrouwen. Dit vertrouwen zal er uiteindelijk toe leiden dat de aanbieder in een redelijke mate van vrijheid professionaliteit met een hoge kwaliteitsgraad kan

inzetten. We vragen u de staatssecretaris ook op dit punt periodiek te laten rapporteren over de voortgang.

Samengevat pleiten wij in deze brief voor het volgende:

- Er komt aandacht voor meer collectieve kennisoverdracht over specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld via de VNG-Academie);
- In 2016 worden extra prikkels ingebouwd om (ondanks de inkoop) vernieuwende arrangementen tegen een waardig tarief mogelijk te maken;
- Er volgt een verbreding en intensivering van de zorgvernieuwingsagenda Wmo;
- Integrale zorgarrangementen worden ingezet om schotten in het sociaal domein tegen te gaan;
- Bij afbakeningsvraagstukken wordt eerst gekeken of het probleem in het desbetreffende stelsel kan worden opgelost. De zorgzwaarte van de cliënt blijft leidend bij de keuze voor het best passende domein;
- Gemeenten worden verplicht zich te conformeren aan de afspraken die branches en de VNG maken over het gebruik van standaarden en protocollen in de informatievoorziening en gegevensuitwisseling;
- Zorgprofessionals krijgen de ruimte om maatwerk te ontwikkelen en op basis van vertrouwen in plaats op basis van controle te werken.

De VGN is graag bereid om uw voorbereiding op het debat te ondersteunen, door de inhoud van deze brief persoonlijk toe te lichten en/of aanvullende informatie toe te sturen.

Met vriendelijke groet,

W. (Willemijn) Maas
Directeur a.i.

paginanummer 5
ons kenmerk B24112015MM

Bijlage: Rapport monitor sociaal domein, meting 5 – November 2015